

6. SINIF SOSYAL BİLGİLER

DEFİTER NOTLARI

KÜLTÜR VE MİRAS

ONUR AKMEŞE

6. SINIF

KAZANIMLAR

1. Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
2. İslamiyet'in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlar.
3. Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.
4. Türklerin Anadolu'yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz eder.
5. Tarihî ticaret yollarının toplumlar arası siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklar.

2

ORTA ASYA'DA KURULAN İLK TÜRK DEVLETLERİ

- Türklerin ilk anayurdu Orta Asya yani Türkistan'dır.
- Türkler, doğuda Kingan Dağları, batıda Hazar Denizi, güneyde Hindukuş Dağları ve kuzeyde ise Sibirya'ya kadar uzanan coğrafi alanda devletler kurarak yaşamıştır.

Bu konumuzda Orta Asya'da kurulmuş Asya Hun, Göktürk, 2. Göktürk ve Uygur Devletlerini öğreneceğiz.

Türklerin İlk ANAYURDU

- Orta Asya'da konargöçer yaşayan Türkler, özellikle ekonomik şartların zorlaşmasından dolayı, başka yerlere göç etmeye başlamışlardır.
- Yıllar içerisinde de iklim şartları, dış baskılar, nüfus artışı, bağımsız yaşama arzusu vb. nedenlerden dolayı göçler devam etmiştir. Türkler göçler sayesinde Orta Asya dışında çeşitli devletler kurmuşlardır. Gittikleri yerlere kültürlerini taşımışlar ve başka kültürlerle etkileşim içine girmişlerdir.

Şimdi Türklerin ilk anayurdunun özelliklerini inceleyelim.

Orta Asya

Orta Asya, karasal iklimin hâkim olduğu ve dağlarla çevrili bir bölgedir.

Bu bölge, geniş düzlükler ve yüksek platolardan oluşmaktadır.

Bu bölgede sert karasal iklim özelliklerinin görülmesi ve bozkır alanların hâkim olması Türklerin yaşayışı ve ekonomik faaliyetleri üzerinde etkiliydi.

Coğrafi şartların zorluğu Türklerin **göçebe** bir yaşam tarzı benimsemelerine neden olmuştur.

Bozkır Kültürü

Türklerin Orta Asya'daki bu yaşam biçimine BOZKIR KÜLTÜRÜ denmektedir.

- Türkler, yazın su ve otlak alanların bol olduğu yaylaklarda, kışın ise hayvanları için daha elverişli olan kışlaklarda yaşarlardı.
- Göçebe yaşam biçimleri nedeniyle mücadeleci bir yapıya sahip olmaları Türkler için bir zorunluluktur.
- Konargöçer yaşayış içinde bulunan Orta Asya Türklerinin en önemli ihtiyaçları, barınaklar olmuştur.
- Türkler, barınak ihtiyaçlarını üzeri kalın keçe örtülerle kaplanan çadırlarla sağlamışlardır. Bu çadırlar eski çağlardan beri Türklerin barınağı olmuştur.
- Türkler bu çadırları Asya Hun Devletinden itibaren çeşitli hayvanların çektiği arabalar ile taşımışlardır. Keçe çadırını araba üzerine yerleştirmişler, böylece eşyalarıyla beraber bir yerden başka bir yere kolayca göç etmişlerdir.

Bozkır Kültürü

Türkler, demir madenini işleyerek çeşitli eşyalar ve silahlar yaparlardı.

Kılıç, ok ve yay Orta Asya Türklerinin hayatında önemli bir yer tutardı.

Hayvancılık, en önemli geçim kaynaklarıydı. Koyun, siğir ve at gibi hayvanlar beslerlerdi. Atı evcilleştirerek hem günlük hayatlarında hem de savaşlarda kullanırlardı.

Kaşgarlı Mahmut
'At Türklerin
Kanadıdır.'
Sözünü söylemiştir.
Bu sözden ne
anlıyorsunuz?

NOT: Bozkır hayatı her türlü tehlikeye açıktır. Bu nedenle küçük yaştan itibaren kız ve erkek çocuklar kılıç kullanmak, ok atmak gibi temel askeri eğitimi alırlardı.

Göçebe Hayatın
Sonuçları

Hapis cezaları çok
uzun sürmezdi.

Ev -saray-tapınak
gibi mimari eser
yapmamışlar.

Çadırlarda
yaşamışlardır.

Sanat eserleri
kemer-kilim gibi
taşınabilir eserlerdir.

Hayvancılıkla
uğraşmışlardır.

Atı evcilleştirmişler
böylece uzak yerlere
göç etmeleri
kolaylaşmıştır.

Kazanım: Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Pazırık Halısı

- Dünyanın en eski halılarından biri olan Pazırık Halısı, MÖ III. yüzyılda Asya Hun Türkleri tarafından dokunduğu kabul edilmektedir. Rus arkeolog C.I. Rudenko tarafından 1947-1949 yılları arasında Sibirya'da Altay Dağları eteklerinde, Türklere ait olan Pazırık kurganındaki oda şeklinde olan mezardan çıkarılmıştır.

Altın Elbiseli Adam

- 1970 yılında Kazakistan'daki Issık Göl'ü yakınlarında bir kurgan keşfedilmiştir. Issık Kurganı adı verilen bu mezarda birçoğu altın olan eşyalar bulunmuştur. En göz alıcı eşya altından yapılmış bir elbisedir. Her şeyi saf altından olan bu elbisenin bir tigrine (hakanın oğlu) ait olduğunu söylenmekte fakat tigrinin kim olduğu henüz bilinmemektedir. Onun için bu tigrine "Altın Elbiseli Adam" ismi verilmiştir.

İlk Türklerde Dini İnanış

Türklerde en yaygın din Göktanrı dinidir. bu din dışında şamanizm, budizm, maniheizm gibi inanışlarda görülürdü. bu durum dini hoşgörü olduğunu göstermektedir.

İlk Türk Devletlerinde ölen kişinin değerli eşyalarıyla beraber gömüldüğü oda şeklindeki mezarlara **KURGAN** denir. Ölen kişinin eşyalarıyla gömülme sebebi ahiret inancıdır.

Kurganların başına ölen kişinin sağlığında öldürdüğü düşmanları temsilen dikilen heykellere **BALBAL** denir. Bunun sebebi, ölümden sonraki yaşamlarında kendilerinin hizmetkârı olacaklarına inanmalarıdır.

İlk Türklerde Devlet Yönetimi

- Hükümdarlar, ülkeyi töre denilen yazısız hukuk kurallarına göre yönetirlerdi.

Devlet işlerinin görüşülerek karara bağlandığı meclise **toy-kurultay denirdi.**

- Kağanın başkanlığında toplanan kurultaya boy beyleri ve Kağanın eşi (hatun) de katılırdı.
- Önemli meseleler Kurultay'da (kengeş, toy) görüşülür, son sözü hakan söylerdi. Kurultay bir danışma meclisiydi. Hatun, Hakan'ın eşi olup devlet yönetiminde söz sahibiydi. Kurultayda Hakan'ın yanında oturur, Hakan olmadığı zaman kurultaya başkanlık ederdi.

KUT ANLAYIŞI

- İlk Türk Devletlerinde hükümdarlık yetkisinin Göktanrı tarafından verildiğine inanılmasına **KUT ANLAYIŞI** denir.
- Kut babadan oğula geçerdi.
- Hükümdarın oğullarının tahta geçmek için TAHT KAVGALARINA girişmesi devletin zayıflamasına ve kısa sürede yıkılmasına neden olmaktaydı.

İlk Türklerde Toplumsal Yapı

- Türklerde toplumun en küçük parçası aile idi. Aileler birleşip boyları, boylar birleşip budunu (kavim), budunlar birleşip devleti meydana getirirdi.
- Sınıf farklılıkları ve kölelik yoktu.
- İhtiyaç sahibi ailelere her zaman devlet yardım ederdi.
- Tek eşli evlilik vardı.
- Kadın hem devlet yönetiminde hem de sosyal hayatta önemli bir role sahipti.

İlk Türk Devletleri

Asya Hun Devleti

Göktürk Devleti

2. Göktürk Devleti

Uygur Devleti

Kazanım: Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Asya Hun Devleti

Bilinen İlk Türk Devletidir.

Bilinen İlk hükümdarı Teoman'dır.

Teoman, dağılık hâldeki Türk boylarını kendi yönetimi altında toplayarak siyasi birliği sağladı.

Bu dönemde en çok Çinliler ile mücadele edildi.

Çinliler, Hun akınlarını durdurmak ve kuzey sınırlarını güvence altına almak amacıyla Çin Seddi'ni inşa ettiler.

Başkentleri ÖTÜKEN şehridir.

En güçlü dönemini Mete Han ile yaşamışlardır.

Ülkeye ikili yönetim sistemi getirildi.

Bu sistemde devletin doğusunu hükümdar, batısını ise hükümdara bağlı olan "yabgu" unvanı verilen hükümdar ailesinden biri yönetirdi.

Metehan Mete Han Dönemi'nde Çinlilerle mücadele edilerek İpek Yolu'nun kontrolü ele geçirildi ve Çin vergiye bağlandı.

NOT: Metehan Çin'i yenmesine rağmen Çin topraklarına yerleşmemiştir. Bunun sebebi, kalabalık Çin nüfusu nedeniyle milli benliklerini (Türklük özelliklerini) kaybetmek istememesidir.

- Metehan orduda **ONLUK SİSTEMİ** bulmuştur.
- Orduyu daha kolay idare edebilmek amacıyla on ve onun katları şeklinde bölümlere ayırmıştır.
- Günümüzde bir çok devlet ordusunu bu sisteme göre düzenlemektedir.
- İlk düzenli ordu teşkilatı Mete Han tarafından kurulmuştur.
- Bu yüzden günümüzde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kuruluş yılı olarak Mete Han'ın tahta çıktığı M.Ö 209 yılı kabul edilir.

- Çin ile olan mücadeleler, yaşanan iç çatışmalar, kuraklık ve çeşitli olumsuz iklim faktörleri gibi unsurlar devletin bir süre sonra parçalanmasına neden oldu.
- Büyük Hun Devleti MÖ 46 yılında Kuzey ve Güney Hun Devleti olmak üzere ikiye ayrıldı.
- Güney Hunları Çin egemenliğine girdi. Kuzey Hunları ise Kavimler Göçüne neden oldu.

Kavimler Göçü

- Büyük Hun Devleti'nin dağılmasının ardından Hun Türkleri, 375 yılında Kafkaslar üzerinden Avrupa'nın içlerine göç etmeye başladılar. Hunların bir kısmı Balamir Kağan önderliğinde Karadeniz'in kuzeyine geldiler. O dönemde Karadeniz'in kuzeyi ile Doğu Avrupa'da Ostrogotlar, Vizigotlar ve Vandallar gibi birçok kavim bulunmaktaydı.
- Hunların gelmesiyle bölgede tutunamayan kavimler, batıya doğru göç etmeye başladılar.
- Bu kavimler, önlerine çıkan diğer kavimlerin de bulundukları yerleri bırakarak göç etmelerine neden oldular. Avrupa kavimlerinin yıllarca süren bu yer değiştirme olayı Kavimler Göçü olarak adlandırıldı.

Kazanım: Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Kavimler Göçü'nün Sonuçları

- Kavimler Göçü sonucunda, Avrupa uzun süre karışıklıklar içinde kaldı. Avrupa'daki kavimlerin kaynaşması sonucu yeni milletler (İspanyollar, Fransızlar, Almanlar, İngilizler vb.) ortaya çıktı. Böylece günümüz Avrupa'sının temelleri atıldı.
- İlk Çağ kapandı, Orta Çağ başladı.
- Roma İmparatorluğu, Doğu Roma İmparatorluğu ve Batı Roma İmparatorluğu olmak üzere ikiye ayrıldı. Batı Roma İmparatorluğu 476 yılında yıkıldı.
- Diğer adı Bizans Devleti olan Doğu Roma İmparatorluğu ise İstanbul'un Fethi'ne kadar varlığını sürdürdü.
- Avrupa'da merkezî krallıklar zayıfladı. Oluşan yönetim boşlukları sonucunda Feodalite (Derebeylik) sistemi ortaya çıktı.
- Hun Türkleri, Balamir önderliğinde Avrupa Hun Devleti'ni kurdular.
- Avrupa Hun Devleti en parlak dönemini hükümdar Attila döneminde yaşadı. Böylece Türk kültürü Avrupa'ya yayıldı.

Göktürk Devleti

Kök Türk Devleti Büyük Hun Devleti'nden sonra Orta Asya'da kurulan ikinci Türk devletidir.

Türk adını kullanan
İLK TÜRK DEVLETİDİR.

Bumin Kağan tarafından
552 yılında kuruldu

Devletin merkezi
Ötüken'dir.

Devlet, en parlak günlerini **Mukan Kağan** döneminde yaşadı.

2. Göktürk Devleti

Elli yıllık Çin esaretinin ardından Türkler, Kutluk Kağan önderliğinde birleşerek bağımsızlıklarını ilan ettiler.

Kutluk Kağan ve veziri Tonyukuk, Ötüken merkezli devleti kurmuşlardır.

II. Kök Türk Devletine
Kutluk Devleti de denir.

II. Kök Türk Devleti en parlak dönemini Bilge Kağan zamanında yaşamıştır.

Bilge Kağan ülkeyi kardeşi Kültigin ve veziri Tonyukuk ile beraber yönettiler. Bilge Kağan zamanında devlet güçlendi. Ülke sınırları oldukça genişledi.

- II. Kök Türk Devleti'nde Bilge Kağan'dan sonra devletin başına geçen kağanların yetersiz olmaları zamanla devleti zayıflattı.
- Zayıflayan II. Kök Türk Devleti 742 yılında Uygurlar tarafından yıkıldı.

Kazanım: Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Göktürk Kitabeleri (Orhun Yazıtları)

- Türk tarihinin ve edebiyatının ilk yazılı belgeleri olan Orhun Abideleri, Bilge Kağan, Kül Tigin ve vezir Tonyukuk adına dikilmiştir.
- Türkler tarihte ilk defa kendilerine ait olan 38 harfli Kök Türk Alfabesini kullanmışlar ve Kök Türk Abidelerini bu alfabeye göre yazmışlardır.
- Günümüzde Moğolistan sınırları içerisinde bulunmaktadır. Kitabelerde Türklerin siyasi, sosyal ve ekonomik yaşayışları, bağımsızlıklarını kazanmak için yaptıkları mücadeleler ve yönetim anlayışları anlatılmıştır.
- Devlet adamları ile halkın karşılıklı görevlerinden, vatan sevgisinden, yaşam tarzlarından, sanat anlayışları ve geleneklerinden bahsedilmiştir.
- Bu yazıtları Danimarkalı dilbilimci Wilhem Thomsen çözmüştür.

Türk Oğuz beyleri, millet iştin! Üsten gök basmasa alttan yer delinmese, Türk milleti, ilini töreni kim bozabilir?

İçi aşız, dışı giyimsiz, zayıf çaresiz millet üzerine oturdum (Tahta çıktım). Küçük kardeşim Kül Tiğın ile sözleştik: Babamızın, amcamızın kazandığı milletin adı sanı yok olmasın diye Türk milleti için gece uyumadım, gündüz oturmam. Küçüğüm Kül Tiğın ve iki şad (şehzade) ile ölürcesine çalıştım.

Uygurlar

Kutluk Bilge Kül Kağan tarafından kuruldu.

Başkenti Karabalgasun'dur.

Yerleşik hayata geçen ilk Türk devletidir.

Din değiştirerek MANİHİZM dinini kabul etmişlerdir.

Manihizm dinine göre **canlı öldürmek ve hayvansal ürünler tüketmek yasaktır.** Bu durum Uygurların savaşıklık özelliklerini kaybetmesine neden olmuştur.

Tarım, sanat, ticaret alanında çok ilerlemişlerdir.

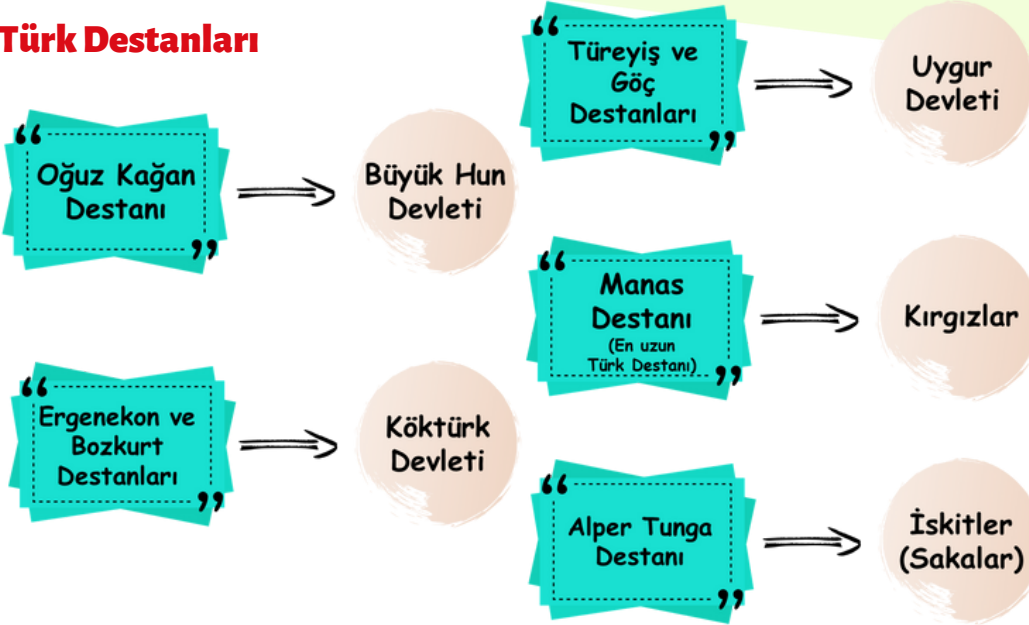
18 harfli Uygur Alfabesini hazırladılar.

Tahta harflerden matbaayı oluşturdular.

Pamuktan kâğıt yaptılar.

840 yılında **Kırğızlar** tarafından yıkılmışlardır.

Türk Destanları

Etkinlik

Boşluk Doldurma

Yerleşik hayata geçen ilk Türk Devleti Devleti'dir.

İlk Türk Devletlerinde yazılı olmayan kurallara denir.

Eski Türklerde devlet işlerinin görüşüldüğü danışma meclisine denir.

Tarihte kurulmuş ilk Türk Devleti Devleti'dir.

Türk adıyla kurulmuş İlk Türk Devleti Devleti'dir.

Göktürk

Uygur

Töre

Kurgan

Asya Hun

Kurultay

Ekstra Notlar

Bu konudan soru çıktı mı?

2012-2022 yılları arasında bu konudan toplam **31 SORU** çıkmıştır.

Tekrar ve Etkinlikler

Bu konuyu 2. Ünite 1 numaralı slayttan tekrar edip, slayt sonundaki etkinlikleri çözünüz. Öğretmeniniz Whatsap üzerinden gönderebilir.

Çıkmış Sorular- Günün Kavramları

Bu konunun çıkmış sorularına ve günün kavramlarına www.akmeseonur.com sitesinden ulaşabilirsiniz.

Cahiliye Devri

- Arap Yarımadası Basra Körfezi, Kızıldeniz ve Umman Denizi tarafından çevrelenmiş bir yarımadadır. İslamiyet'in ortaya çıktığı Arap Yarımadası, Asya Kıtası'nın güneybatısında yer alır. Arap Yarımadası'nın büyük bir kısmı çöllerle kaplıdır.
- İslamiyet öncesi dönemde Arap Yarımadası'nda siyasi birlik yoktu.
- Araplar kabileler hâlinde yaşarlardı.
- Kabilelerin başında şeyh adı verilen yöneticiler bulunurdu.
- Mekke şehrinin yönetimi Kureyş kabilesinin elindeydi. Bu kabile şehrin siyasi ve dinî hayatını düzenlerdi.
- İslamiyet'ten önce Arapların büyük çoğunluğu putlara tapardı.
- Her Arap kabilesinin kendine ait putları bulunmaktaydı.
- Arap kabileleri önemli ve ortak sayılan putlarını Kâbe'ye koyardı. Bu nedenle Kâbe, İslamiyet öncesinde de Araplar için kutsal sayılmaktaydı.
- Araplar, yılın belli bir döneminde Mekke'ye gelerek Kâbe'yi ziyaret ederdi. Puta tapmanın dışında insanların bir kısmı da Musevilik ve Hristiyanlık dinlerine inanmaktaydı.
- Arap Yarımadası'nda insanlar genelde yerleşik bir hayat sürerdi.
- Şehirlerde yaşayan insanlar tarım ve ticaretle uğraşırdı.
- Göçebe hayat süren insanlara ise bedevi adı verildi.
- Bu dönemde Arap Yarımadası'nda ailelerde erkekler söz sahibiydi.
- Kadınların hakları yoktu.
- Erkek çocukları önemliyken kız çocuklarına değer verilmezdi.
- İslamiyet öncesi dönemde kabileler arasında kan davaları yaygındı.
- Halk genel olarak hürler ve köleler olarak ikiye ayrılırdı.
- İçki ve kumar gibi kötü alışkanlıklar toplumda yaygındı.

İslamiyet öncesi bu dönem Cahiliye (Bilgisizlik) Devri olarak

adlandırılmaktadır.

www.akmeseonur.com

Hız. Muhammed'in Hayatı ve İslamiyet

- Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed 571 yılında Mekke'de dünyaya geldi.
- Babası Abdullah, annesi Amine'dir.
- Hz. Muhammed doğmadan önce babasını, 6 yaşında iken annesini kaybetti.
- Bunun üzerine önce dedesi Abdülmüttalip'in sonrasında ise amcası Ebu Talip'in yanında kaldı.
- Amcasıyla beraber ticaretle uğraştı.
- 25 yaşındayken Hz. Hatice ile evlendi.
- Hz. Muhammed, hiçbir zaman putlara tapmadı.
- Bazı günler Nur Dağı'nda bulunan Hira Mağarası'nda yalnız olarak vaktini geçirirdi.
- 610 yılında bu mağarada olduğu sırada kendisine ilk vahiy getirildi.
- Böylece Hz. Muhammed peygamber oldu.
- Peygamber olduktan sonra İslamiyet'i yayma görevine başladı.
- Önce yakınlarını sonra bütün insanları İslam dinine davet etti.
- Ona ilk olarak eşi Hz. Hatice, amcasının oğlu Hz. Ali, Hz. Zeyd ve yakın arkadaşı Hz. Ebubekir inandılar.
- İslamiyet'in zamanla yayılmaya başlaması Kureyşlilerin tepkisini çekti.
- İslamiyet'in ortaya çıkışı onların çıkarlarını zedeliyordu. Ayrıca İslamiyet tüm insanları eşit olarak görüyor ve köleliği yasaklıyordu.

HİCRET

- İslamiyet'in gelmesiyle beraber Mekke'de Müslümanlar ve müşrikler olmak üzere iki ayrı grup oluşmaya başladı.
- İslamiyet'e karşı olan müşrikler, Müslümanlar üzerinde baskı ve yıldırma politikası uyguladılar.
- Müslümanlar müşriklerin baskısından kurtulmak, İslamiyet'i daha rahat yaşamak ve yaymak amacıyla 622 yılında Medine'ye göç ettiler. Bu göç hareketine hicret adı verildi. Hicret'in ardından İslamiyet hızla yayılmaya başladı. Artık İslam devletinin temelleri atıldı.
- Hicret'ten sonra Müslümanlar ile Mekkeli müşrikler arasında bazı savaşlar meydana geldi.

www.akmeseonur.com

- Mekke'den Medine'ye göç eden Müslümanlara muhacir, Hz. Muhammed'i ve muhacirleri yurtlarında barındırarak onlara büyük yardımlarda bulunan Medineli Müslümanlara da ensar denildi.
- Muhacir ve Ensar kardeşliği tüm İslam toplumlarına örnek oldu.
- Hz. Peygamber Müslüman, Yahudi ve Medineli putperestleri bir araya getirerek Medine Sözleşmesi'ni yaptı. Bu sözleşme, ahlak ve adalet ilkeleri açısından oldukça önemlidir.
- Müslüman ve Yahudi topluluklar barış içerisinde yaşayacaklardır.
- Medine'nin savunması birlikte yapılacaktır.
- Yahudiler dinlerini yaşamakta serbest olacaktır.
- Müslümanlar ve Yahudiler, kendileri dışında bir topluluk ile yaşanacak anlaşmazlıkta birbirlerinin yanında yer alacaktır.
- Yahudiler ve Müslümanlar arasında yaşanabilecek anlaşmazlıklarda Hz. Muhammed hakem olarak kabul edilecektir.

Bedir Savaşı

- Müşrikler, Medine'ye göç eden Müslümanların mallarını yağmalamıştı. Müslümanlar mallarının karşılığını almak, müşrikler ise İslamiyet'in yayılmasını engellemek istiyordu.
- Bunun için iki taraf Bedir Kuyuları çevresinde karşı karşıya geldi. Müslümanlarla Mekkeli müşrikler arasında ilk savaş yapıldı ve bu savaşı Müslümanlar kazandı.
- Savaş sırasında ele geçirilen esirlere, Müslümanlara okuma yazma öğretmeleri şart koşuldu ve Müslümanlara okuma yazma öğreten esirler serbest bırakıldı. Bu durum İslamiyet'in eğitime verdiği önemi göstermektedir.

Uhud Savaşı

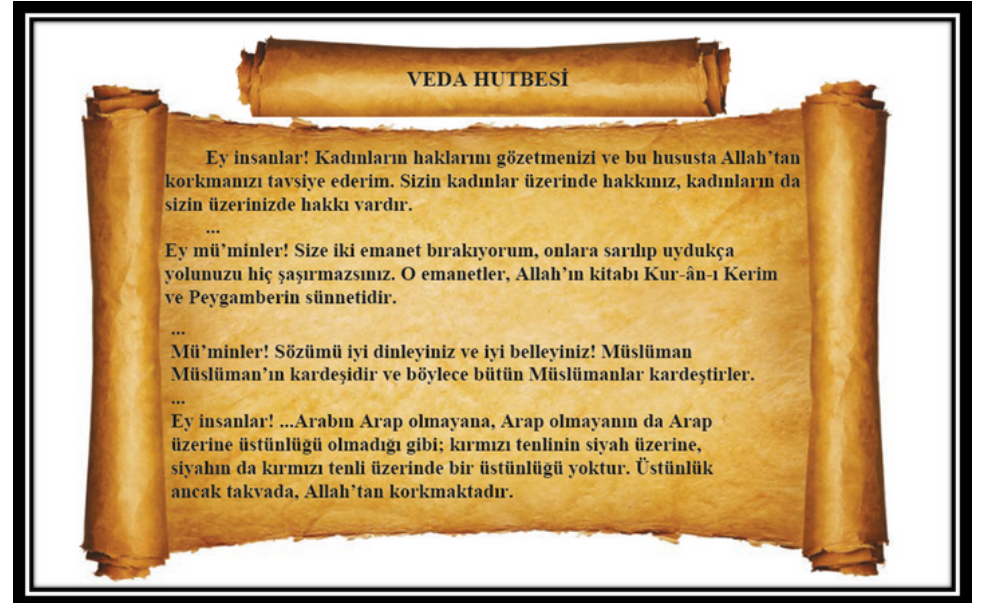
- Müşrikler, Bedir Savaşı'nın intikamını almak için tekrar saldırdılar. Savaş, Uhud Dağı çevresinde gerçekleşti. Müslümanlar bu savaşta büyük kayıplar verdi.
- Bu durumun en önemli sebebi Peygamber Efendimiz 'in Uhud Dağı'na yerleştirdiği okçuların savaşın kazanıldığını düşünerek bulundukları yerleri terk etmeleridir.

Hendek Savaşı

- Müşrikler, Bedir ve Uhud Savaşlarında istedikleri sonuçları alamamışlardı. Müslümanları tamamen ortadan kaldırmak için büyük bir kuvvet toplayarak Medine'yi kuşattılar.
- Ancak şehrin etrafına kazılan hendekleri geçemeyince Mekke'ye geri dönmek zorunda kaldılar.

HUDEYBİYE ANLAŞMASI

- 628 yılında Müslümanların Kâbe'yi ziyaret etmek istemesi üzerine Mekkeli müşrikler ile Müslümanlar arasında gerginlik yaşandı.
- Yapılan görüşmelerin ardından Hudeybiye Antlaşması ile sorun çözüldü.
- Bu antlaşma ile Mekkeli müşrikler Müslümanları hukuken tanımış oldu. Mekkeli müşriklerin Hudeybiye Antlaşması'nın şartlarını bozmaları üzerine Müslümanlar, 630 yılında Mekke'yi fethederek Kâbe'yi putlardan temizledi ve İslamiyet tüm Arap Yarımadası'na yayıldı.

4 Halife Dönemi

- Hz. Muhammed'in vefatı üzerine İslam toplumunun ileri gelenleri seçimle kendilerine önderlik edecek kişiyi belirlediler.
- Hz. Muhammed'in vekili olarak Müslümanların imamlığını ve İslam dininin koruyuculuğunu yapmakla görevli bu kişiye halife unvanı verildi.
- Hz. Muhammed'in vefatından sonra sırasıyla
- **Hz. Ebubekir**
- **Hz. Ömer**
- **Hz. Osman**
- **Hz. Ali**

halife olarak görev yaptı. Bu döneme, dört halife dönemi denir.

Hz. Ebubekir Dönemi

- Hz. Muhammed'in en yakın arkadaşı ve ilk halifedir.
- Kur'an-ı Kerim ilk kez bu dönemde kitap hâline getirildi.
- İslamiyet ilk kez Arap Yarımadası dışında yayılmaya başladı.

Hz. Ömer Dönemi

- Adaletli yönetimiyle ön plana çıkan halifedir.
- Suriye, Filistin, Irak ve Mısır; İslam devleti topraklarına bu dönemde katıldı.
- Divan örgütü kuruldu.
- Hicri takvim yapıldı.
- İlk kez İslam devletine ait düzenli bir ordu kuruldu.

Hz. Osman Dönemi

- Bu dönemde ilk defa İslam donanması oluşturuldu.
- Kıbrıs alındı.
- İslam devletinin sınırlarının genişlemesi üzerine toplumun Kur'an-ı Kerim ihtiyacı arttı.
- Bu ihtiyacı karşılamak amacıyla Kur'an-ı Kerim çoğaltılarak çeşitli merkezlere gönderildi.

Hz. Ali Dönemi

- İç karışıklıkların devam ettiği ve bu nedenle fetihlerin durduğu bir dönemdir.
- Hz. Ali ve Suriye valisi Muaviye arasında Siffin Savaşı yapıldı. Bu savaşta yenileneceğini anlayan Muaviye halifelik sorununun Hakemler tarafından çözülmesini istedi.
- Hz. Ali bu isteği kabul etti. "Hakem Olayı" adı verilen bu gelişmeden sonra Müslümanlar arasında ayrılıklar başladı.
- Karışıklıkların devam etmesi üzerine Hz. Ali şehit edildi.
- Hz. Ali'nin şehit edilmesi üzerine Dört Halife Dönemi sona erdi. Bu dönemin sona ermesiyle Müslümanlar Hz. Hasan'ı halife seçtiler.
- Ancak Emevi soyundan olan Muaviye bunu kabul etmeyerek savaş hazırlıklarına başladı
- Müslümanların birbiriyle savaşmasına Hz. Hasan'ın gönlü razı olmadı ve halifeliği Emevi soyundan olan Muaviye'ye bıraktı.

EMEVİ DEVLETİ DÖNEMİ

- Emevi Devleti'nin kurucusu Muaviye'dir.
- Bizans İmparatorluğu'nun başkenti olan İstanbul'u kuşatmasına rağmen alamadı.
- İspanya, Cezayir ve Fas'ın alınmasıyla İslamiyet buralara yayıldı.
- Emeviler, Arap milliyetçiliği yaparak Arap olmayan Müslümanları Mevali (azatlı köle) olarak gördü ve onlara kötü davrandı.
- Bu durum o dönemlerde İslamiyet'in hızla yayılmasını engelledi.
- İlk İslam parası basıldı ve Arapça resmî dil olarak kabul edildi.
- Abbasi ailesinin halifeliği ele geçirmesiyle Emevi Devleti son buldu.
- Abbasilerden kaçan Emevi halifesi İspanya'ya sığındı.
- Buradaki Müslümanlar onun halifeliğini kabul ederek Endülüs Emevi Devleti'ni kurdular.
- Bu devlet döneminde İspanya'da bilim, sanat ve kültür alanında önemli çalışmalar yapılarak birçok cami, medrese ve kütüphane açıldı.

Kazanım: İslamiyet'in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlar.

ABBASİ DEVLETİ DÖNEMİ

- Abbasi Devleti, Emevilerin uyguladığı Arap milliyetçiliği politikasını uygulamadı.
- Abbasiler Arap olsun olmasın tüm Müslümanlara adaletli ve hoşgörülü bir tutum sergileyerek eşit davrandılar.
- Bu durum Türklerin Abbasiler Döneminde İslamiyet'e geçişini sağlamıştır.
- Abbasiler, bilimsel çalışmalarıyla tanındılar.
- Bu dönemde eski Yunan düşünürlerinin ve bilginlerinin eserleri Arapça 'ya tercüme edildi.
- Başkent Bağdat önemli bir kültür merkezi hâline getirildi.
- Burada büyük bir kütüphane kuruldu.
- İslam dünyasının tanınmış bilginleri Bağdat'ta toplandı. Matematik ve astronomi alanında çalışmalar yapıldı.
- Bağdat'ta Beytül Hikme adında bir üniversite açıldı.

Etkinlik

Boşluk Doldurma

Kur'an-ı Kerim zamanında çoğaltılarak daha çok insana ulaşması sağlanmıştır.

Mekke'de bulunan ve Müslümanların hacı olabilmek için, tavaf etmeleri gereken kutsal yapıyadenir

İslamiyet'in ortaya çıkışından önce Arap Yarımadası'nda Devri yaşanmaktadır.

Uyguladıkları Arap milliyetçiliği nedeniyle Türkler zamanında İslamiyet'e geçmemişlerdir.

Hiz. Muhammed ve ona inananların Mekke'den Medine'ye göç etmesine denir.

Cahiliye

Kabe

Hicret

Hiz. Osman

Abbasiler

Emeviler

Ekstra Notlar

Bu konudan soru çıktı mı?

2012-2022 yılları arasında bu konudan toplam **12 SORU** çıkmıştır.

Tekrar ve Etkinlikler

Bu konuyu 2. Ünite 2 numaralı slayttan tekrar edip, slayt sonundaki etkinlikleri çözünüz. Öğretmeniniz Whatsap üzerinden gönderebilir.

Çıkmış Sorular- Günün Kavramları

Bu konunun çıkmış sorularına ve günün kavramlarına www.akmeseonur.com sitesinden ulaşabilirsiniz.

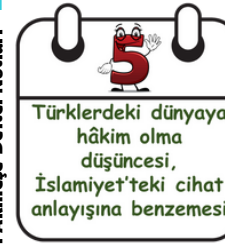
TÜRKLERİN İSLAMİYETİ KABULÜ

- Türklerin geniş bir coğrafyada yaşamaları ve farklı dinlerle temas hâlinde olmaları, çeşitli din ve inançları benimsemelerinde etkili olmuştur.
- İslamiyet'ten önce Türkler Gök Tanrı, Budizm, Şamanizm, Zerdüştlük, Manihaizm ve Hristiyanlık gibi din ve inançları kabul etmişlerdir. Bunlar içinde en yaygın olanı Gök Tanrı inancıydı.
- Göktanrı inanç sisteminde dinî törenleri "Şaman" adı verilen kişiler yönetmiştir.

TALAS SAVAŞI

- Türklerin Müslümanlarla komşu olmaları Hz. Ömer Dönemi'nde başlamıştır.
- Hz. Osman Dönemi'nde, Türk topraklarına akınlar yapılmış, Emeviler Dönemi'nde ilişkiler devam etse de Talas Savaşı Türk tarihi için bir dönüm noktası olmuştur.
- Orta Asya'da Kök Türk Devleti yıkılmış, siyasi otorite boşluğu ortaya çıkmıştır. Bu siyasi boşluktan faydalanmak isteyen Araplar ve Çinliler Batı Türkistan için mücadeleye başlamışlardır.
- Abbasiler ve Çinliler arasındaki bu mücadele Talas Savaşı'na (751) neden olmuştur.
- Abbasiler bu savaşta Çin'e karşı Türklerle ittifak kurmuş ve Türklerin desteği ile büyük bir zafer kazanmıştır.
- Zaferden sonra Araplar ve Türkler arasında başlayan dostluk ve iyi ilişkiler sayesinde Türkler İslam dinini yakından tanıma fırsatı bulmuştur.
- Böylece Türkistan coğrafyasında İslamiyet'in yayılmasıyla Batı Türkistan Çin egemenliğine girmekten kurtulmuş ve Türk-İslam tarihi başlamıştır.
- Bununla birlikte Müslümanlar kâğıt, matbaa, barut, pusula vb. buluşları Çinlilerden öğrenerek dünyaya yayılmasına aracılık etmişlerdir.

Talas Savaşı'ndan sonra Türkler Müslüman olmaya başladılar. Türklerin Müslüman olmasını kolaylaştıran nedenler şunlardır;

- Talas Savaşı sonrasında Abbasiler, Türkleri ordu ve devlet yönetiminde önemli görevlere getirdi. Abbasi halifesi Mutasım, Bağdat yakınlarında sadece Türklerin yaşaması için Samarra şehrini kurdu.
- Bu gelişmelerden sonra İslamiyet Türkler arasında hızla yayılmaya başladı.

KARAHANLILAR

- Karluk, Yağma ve Çiğil boylarının Uygur Devleti'ni yıkmasıyla Bilge Kül Kadir Han tarafından 840 yılında kurulmuştur.
- Başkenti Balasagun'dur.
- Karahanlılar Orta Asya'da Müslümanlığı kabul eden ilk Türk devletidir.
- Devletin resmî dini İslamiyet olarak kabul edilmiştir. Bu durum Karahanlılar'da yaşayan Türk boylarının İslamlaşmasını ve İslamiyet'in kısa sürede yayılmasını kolaylaştırdı.

Kazanım: Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.

Dîvânü lugâti't-Türk

- Dîvânü lugâti't-Türk, Araplara Türkçe öğretmek amacıyla Kâşgarlı Mahmut tarafından yazılmıştır.
- Büyük Türkçe Sözlük anlamına gelmektedir.
- Bu eser yalnızca bir sözlük değil aynı zamanda Türk tarihinin en zengin bilgi kaynaklarından biridir.

GAZNELİLER

- Alp Tigin tarafından bugünkü **Afganistan** topraklarında kurulmuştur
- Başkenti Gazne şehridir.
- **Gazneli Mahmud**, devlete en parlak dönemini yaşatmıştır.
- Türk hükümdarları arasında "**sultan**" unvanını ilk kullanan Gazneli Mahmud'dur
- **Hindistan'a 17 sefer** düzenleyerek bölgede İslamiyet'in yayılmasını sağlamıştır.
- **Bilime** önem vererek bilim adamlarını desteklemiştir.
- Sarayında dönemin önemli bilginlerini toplamıştır.
- Bîrunî'de bunlardan biriydi. Gazneli Mahmud, Bîrunî için "Sarayımın en değerli hazinesi" ifadesini kullanmıştı.
- Gazneli Sultanı Mesud, 1040 yılında Selçuklularla yaptığı Dandanakan Savaşı'nda yenilmiştir.
- Bu savaş sonrasında Gazneli Devleti zayıflama sürecine girmiştir.
- 1186 yılında yıkılmıştır.

- Karahanlılar **milliyetçi** bir devlet özelliği taşımaktaydı.
- Türkçeyi **resmî dil** olarak kabul ettiler.
- Türk-İslam tarihindeki **ilk medrese, ilk vakıf ve ilk posta teşkilatını** kurdular.
- Ticaretin gelişmesi için **Ribat** adı verilen kervansarayları inşa ettiler.
- Karahanlılar, Orta Asya Türk devletlerinde olduğu gibi yönetimde doğu ve batı olmak üzere **ikili yönetim** esasını benimsediler.
- Devlet işlerinin görüşüldüğü yer, İslamiyet'in kabulüyle beraber "**divan**" olarak adlandırıldı.
- Bu dönemde kültürel alanda önemli çalışmalar yapıldı.
- Edebiyat alanında **ilk Türk-İslam eserleri** Karahanlılar döneminde yazıldı.
- **Kutadgu Bilig, Dîvânü lugâti't-Türk, Atabetül Hakayık ve Divan-ı Hikmet** bunlara örnektir.
- Devleti en parlak zamanını Yusuf Kadir Han Dönemi'nde yaşamıştır.
- O'nun vefatıyla başlayan taht kavgaları sonucu devlet ikiye bölünmüştür.
- Doğu Karahanlılar'a Karahitaylar, Batı Karahanlılar'a Harzemşahlar son vermiştir.
- NOT: Karluk, yağma ve Çiğil İslamiyet'i kabul eden ilk Türk Boylarıdır.

Kutadgu Bilig

- Kutadgu Bilig, Yusuf Has Hacıp tarafından Uygur alfabesiyle yazılmıştır.
- Türk-İslam edebiyatının ilk yazılı örneğidir.
- Mutluluk veren bilgi anlamına gelmektedir.
- İdeal bir devlet yönetim sisteminin nasıl olması gerektiğini açıklayan öğretici bir eserdir.

BİRÜNİ

- Bîrunî pek çok alanda eserler vermiş çok yönlü bir bilim insanıdır.
- Yaptığı bilimsel çalışmalarla sarayda büyük itibar görmüştür.
- Bîrunî yaşadığı yüzyılın en büyük matematikçisi olarak kabul edilmektedir.

İlk Türk-İslam Devletlerinde Kültür ve Medeniyet

- Türkler kendi zengin kültür ve medeniyetlerini İslamiyet ile harmanlayarak Türk-İslam medeniyetini oluşturdular.
- Eskiden olduğu gibi hükümdarlara “han, hakan, kağan” denilmiş, Gaznelilerle birlikte hükümdara “sultan” unvanı verilmiştir.
- Sonraki Türk hükümdarları bunun yanında hünkâr, Hüdavendigâr, gıyaseddin vb. unvanlar kullanmışlardır.
- Türk devletleri tarih boyunca askerliğe önem vermiştir. Bu anlayış, İslamiyet’in kabulünden sonra da önemini korumaya devam etmiş, Türkler hiçbir zaman
- ordu-millet bilincini kaybetmemiştir.
- Gaznelilerin, Karahanlıların aksine ordu teşkilatlarında yabancı askerlere görev vermeleri, devletin kısa sürede yıkılmasına neden olmuştur.
- İslamiyet’in kabulü Türklerin yerleşik hayata geçişinde etkili olmuştur. İslamiyet öncesi Orta Asya’da konargöçer olarak yaşayan Türkler, İslamiyet ile beraber şehir hayatına uyum sağlamışlardır
- Bu durum mimari alandaki gelişmelere katkı sağlamış, “Halka hizmet Hakk’a hizmettir.” düşüncesiyle hareket eden yöneticiler, han, hamam, kervansaray, türbe, cami, mescit, hastane vb. yapılar inşa etmişlerdir.

Kazanım: Türklerin İslamiyet’i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.

- Ticaretin canlanması ve güvenliği için Ribat adıyla ilk kervansarayları ve Bimarhane adı verilen ilk hastaneleri Karahanlılar yapmıştır.
- Türklerin İslamiyet’i kabulüyle beraber İslami hukuk kuralları uygulanmaya başlanmıştır. İslami hukuk kurallarına “Şer’i Hukuk”, Türk töresine dayanan hukuk kurallarına da “Örfi Hukuk” denilmektedir
- Türklerde İslamiyet öncesi dönemde var olan halı ve kilim dokumacılığı, el sanatları, maden işlemeciliği vb. sanatlar İslamiyet’ten sonra da devam etmiştir.
- Uygurlarla başlayan minyatür sanatına Türk-İslam kültüründe de önem verilmiştir.
- İslamiyet öncesi dönemde önemli bir sanat dalı olan heykel sanatı ise İslamiyet’in etkisiyle zayıflamıştır.

Bu konudan soru çıktı mı?

2012-2022 yılları arasında bu konudan toplam **10 SORU** çıkmıştır.

Tekrar ve Etkinlikler

Bu konuyu 2. Ünite 3 numaralı slayttan tekrar edip, slayt sonundaki etkinlikleri çözünüz. Öğretmeniniz Whatsap üzerinden gönderebilir.

Çıkmış Sorular- Günün Kavramları

Bu konunun çıkmış sorularına ve günün kavramlarına www.akmeseonur.com sitesinden ulaşabilirsiniz.

YENİ YURT ANADOLU

- Anadolu, tarih boyunca insanlar tarafından yerleşim yeri olarak tercih edilen önemli bölgelerden biridir. Hititler, Frigler, Lidyalılar, Urartular ve İyonlar Anadolu'da kurulan uygarlıklardandır.
- Sonraki dönemlerde Roma İmparatorluğu, Anadolu'ya hâkim olan devletlerden biri olur. Bu devlet, Kavimler Göçü sonucunda Doğu Roma İmparatorluğu ve Batı Roma İmparatorluğu olarak ikiye ayrılır.
- Bizans Devleti olarak bilinen Doğu Roma İmparatorluğu, Türklerin Anadolu'yu yurt edinmesine kadar Anadolu'ya hâkim olur.

Anadolu'nun tarih boyunca yerleşim yeri olarak tercih edilmesinin sebepleri şunlardır;

1

Topraklarının verimli olmasından dolayı tarım ve hayvancılık yapmaya elverişli olması

3

Ticaret ve göç yolları üzerinde bulunması

2

İklim koşullarının yaşam için uygun olması

4

Su ve maden kaynaklarının fazla olması

BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİ

- Selçuklularla Gazneliler arasında 1040 yılında yapılan Dandanakan Savaşı Selçukluların zaferiyle sonuçlandı.
- Bu zaferin sonucunda Selçuklu Devleti kuruldu.

- Devletin kurucuları Selçuk Bey'in torunları Tuğrul Bey ve Çağrı Bey'dir.
- Nüfusun artması, siyasi anlaşmazlıklar, olumsuz iklim koşulları, salgın hastalıkların insanları ve hayvanları etkilemesi Türkleri yeni yurt arayışına zorlar.
- Anadolu'ya yapılan keşif seferleri sonucunda Anadolu'nun yurt edinmek için uygun şartlar taşıdığı kararına varılır.

Pasinler Savaşı

- Tuğrul Bey döneminde Anadolu'ya düzenli bir şekilde askerî seferler yapıldı. Bu seferler ile Bizanslıların savunma gücü zayıfladığı için ileride yapılacak fetihlere ve yurt edinme çalışmalarına zemin hazırlandı.
- Tuğrul Bey, orduyu Anadolu'ya gönderdi.
- Günümüzde Erzurum sınırları içinde bulunan Pasinler Ovası'nda Büyük Selçuklu ordusu ile Bizans ordusu karşı karşıya geldi.
- Türklerin tarihte Bizanslılarla ilk kez karşı karşıya geldiği 1048 yılında yapılan savaşta Bizans ordusu mağlup edildi.

Malazgirt Savaşı

- Tuğrul Bey'in ölümü üzerine Çağrı Bey'in oğlu Sultan Alparslan tahta geçti.
- Bizans Devleti imparatoru IV. Romanos Diogenes (Roman Diyojen), yaklaşan Selçuklu tehlikesinin farkına vararak bazı tedbirler aldıysa da başarılı olamadı.
- IV. Romanos Diogenes ve imparatorluğun ileri gelenleri, yaptıkları görüşmelerden sonra Selçukluları Anadolu'dan tamamen atmak gerektiği hususunda fikir birliğine vardılar.
- Bizans ordusunun içerisinde çok sayıda paralı asker de bulunmaktaydı.

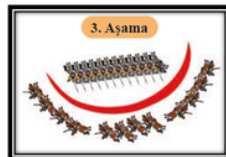
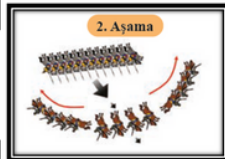
- Büyük Selçuklu Devleti ordusu ile Bizans Devleti ordusu günümüzde Muş sınırları içinde yer alan Malazgirt Ovası'nda 26 Ağustos 1071 yılında karşı karşıya geldiler.
- Bizans ordusunda askerlik yapan Uz ve Peçenek Türklerinin Büyük Selçuklu Devleti'nin tarafına geçmesiyle Bizans ordusu dağıldı.
- IV. Romanos Diogenes yaralı olarak yakalandı.
- Anadolu tarihinin en büyük savaşlarından biri olan Malazgirt Savaşı Türklerin zaferiyle sonuçlandı.
- Böylece Anadolu'nun kapıları Türklere açılmış oldu.
- Bu savaştan sonra Anadolu'nun Türkleşme süreci hızlandı.
- Bizans Devleti'nin Anadolu üzerindeki otoritesi zayıfladı.
- Bizans Avrupa'dan yardım istedi ve Haçlı Seferleri başladı.
- Türkiye Tarihi başladı.
- Anadolu'da Birinci Beylikler Dönemi başladı.
- Bu savaşın kazanılmasında uygulanan Turan Taktiği etkili olmuştur.

"Turan Taktiği" olarak da bilinen "Hilal Taktiği", savaşta düşmanı çevreleyerek az kuvvetle çok sayıda düşmanı mağlup etmeyi amaçlayan askerî savaş taktiğidir.

Savaş alanında merkez, sağ ve sol olmak üzere üç kısma ayrılan ordu önce düşmana saldırır,

sonra merkez kısmı kaçar gibi geri çekilir,

sağ ve sol kanatlar da düşmanı sararak çember içine alır ve imha ederdi.

Büyük Selçuklu Devleti

- Sultan Alparslan'ın ölümü üzerine Sultan Melikşah tahta geçti (1072). Bizans'ın, Malazgirt Savaşı'ndan sonra anlaşmaya uymaması üzerine Anadolu'ya akınlar hızlandırıldı ve İzmit'e kadar olan yerler fethedildi.
- Melikşah Dönemi, devletin sınırlarının doğuda Orta Asya'dan batıda Marmara ve Ege Denizi'ne, kuzeyde Aral Gölü'nden güneyde Umman Denizi'ne kadar genişlediği en parlak ve güçlü dönem oldu.
- Sultan Melikşah 'tan sonra gelişen bazı olaylar Selçuklu Devleti'ni zayıflattı.
- Sultan Sencer Dönemi'nde Karahitaylarla yapılan Katvan Savaşı'nda yenilen Büyük Selçuklu Devleti yıkılma sürecine girdi.
- Son hükümdar Sultan Sencer'in 1157'de ölümü ile Büyük Selçuklu Devleti yıkılarak tarih sahnesinden çekildi.

Bir Devre Damga Vuran Devlet Adamı (Nizâmülmülk)

Dandanakan Savaşı'ndan sonra Selçuklu Devleti'nin hizmetine giren Nizâmülmülk, Selçuklu Sultanları Alparslan ve Melikşah Dönemi'nde görev yapmıştır.

Nizâmülmülk, Sultan Alparslan'ın vefatıyla Melikşah'ın tahta geçmesinde, düzen ve asayişin korunmasında ve devletin en parlak dönemini yaşamasında etkili olmuştur.

Selçuklu veziri Nizâmülmülk, XI. yüzyılın ikinci yarısında kendi adını taşıyan Nizamiye Medreseleri'ni kurmuştur. Medreseler gerek kuruluşu gerekse yetiştirdiği ilim adamlarıyla büyük öneme sahiptir. Medreselerde İslami ilimler ve pozitif bilimler okutulmuştur.

Anadolu'da Kurulan İlk Türk Beylikleri

Saltuklular

- Erzurum çevresinde kuruldu.
- Saltuklular, Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliğiydi.
- Haçlılar ve Gürcülere karşı başarıyla mücadele ederek Anadolu'nun korunmasına katkıda bulundular.
- Erzurum Kale Camisi, Mama Hatun Külliyesi ve Emir Saltuk Türbesi bu beylik döneminden günümüze kalan en önemli eserlerdir.

Danişmentliler

- Büyük Selçuklu Devleti komutanlarından Danişment Ahmet Gazi tarafından Sivas, Tokat ve Niksar çevresinde kuruldu.
- Haçlı seferlerine karşı savaşarak Anadolu'nun Türk yurdu olarak kalmasına katkı sağladılar.
- Anadolu Türk siyasi birliğinin sağlaması konusunda mücadele verdiler.
- Anadolu'da kurulan ilk medrese olan Yağıbasan Medresesi bu beylik döneminde yapıldı.

Mengücekliler

- Büyük Selçuklu Devleti komutanlarından Mengücek Gazi tarafından Erzincan ve çevresinde kuruldu.
- Gürcüler ve Rumlara karşı mücadele ettiler.
- Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası bu dönemden günümüze kalan en önemli eserdir.
- Bu cami taş işçiliğinden dolayı UNESCO tarafından Dünya Mirası Listesi'ne alınmıştır.

Artuklular

- Büyük Selçuklu Devleti komutanlarından Artuk Gazi ve oğulları tarafından Güneydoğu Anadolu'da kuruldu.
- Haçlılarla mücadele ederek Anadolu'yu korudular.
- Anadolu'da kurulan beylikler içinde en uzun ömürlü olanıydı.
- Malabadi Köprüsü bu beylik döneminden günümüze kalan en önemli eserdir.
- Bu köprü Anadolu'daki ilk taş kemerli köprü olma özelliğini taşımaktadır.

Çaka Beyliği

- Bizans'a düzenlenen akınlar sırasında esir düştükten sonra kurtulan Çaka Bey tarafından İzmir ve çevresinde kurulmuştur.
- Bu beylik denizcilik faaliyetleriyle bilinmektedir.
- Çaka Bey öncülüğünde kurulan donanma, Bizans ve Haçlılara karşı mücadele etmiştir.
- Çaka Bey, ilk Türk donanmasını kuran ve ilk deniz komutanı olan Türk beyi olarak kabul edilmektedir.

Beyliklerin Katkıları

- Anadolu'da fethedilen yerlerdeki halkın batıya göç etmesinde etkili oldular.
- Bizans, Ermeni ve Gürcülerle mücadele ederek Türklerin yeni yurdunu korudular.
- Anadolu'daki şehirleri imar ederek geliştirdiler ve bununla yetinmeyip yeni yerleşim alanları kurdular.
- Anadolu'daki yerleşim yerlerine Türkçe isimler verdiler.
- Anadolu'da Türk-İslam kültürünün yayılmasını sağladılar.
- İslamiyet'in Anadolu'ya yayılmasında etkili oldular.
- Anadolu üzerinden geçen Haçlı ordularının ağır kayıplar vermesinde Türkiye Selçuklu Devleti ile birlikte önemli rol oynadılar.

Türkiye (Anadolu) Selçuklu Devleti

- Selçuklu hanedanından olan Kutalmışoğlu Süleyman Şah, Anadolu'ya yapılan fetih akınlarına katılan beylerden biridir. Süleyman Şah, Bizans Devleti'ndeki taht kavgaları ve iç karışıklıklardan yararlanıp Konya, Kütahya ve Afyon'u ele geçirerek batı yönünde fetihlere devam etti.
- İznik ve çevresini alarak Türkiye Selçuklu Devleti'ni kurdu.
- Devletin merkezini İznik yaptı.
- Türkiye Selçuklu Devleti, Haçlı Seferlerine karşı mücadele ederek Anadolu'nun Türk yurdu olarak kalmasında önemli katkıda bulundu.
- Haçlı Seferleri sırasında Türklerin batıya doğru ilerleyişi bir süre durdu.
- Bunu fırsat bilen Bizans Devleti Türkleri Anadolu'dan çıkarmak için harekete geçti.

Miryokefalon Savaşı

- Türkiye Selçuklu Devleti ile Bizans Devleti günümüzde Eğirdir Gölü yakınlarında bulunan Miryokefalon Vadisi'nde 1176 yılında karşı karşıya geldi.
- İki ordu arasında yapılan Miryokefalon Savaşı'nı Türkiye Selçuklu Devleti kazandı.
- Bu savaşın kazanılması ile Anadolu kesin olarak Türk yurdu hâline geldi.
- Bizans Devleti'nin Anadolu'yu Türklerden geri alma ümitleri bu savaşla birlikte sona erdi.
- Avrupalılar Anadolu'ya Türkiye demeye başladı.

- Alâeddin Keykubat Dönemi'nde, Celaledin Harzemşah'ın Türkiye Selçuklu Devleti'ne ait Ahlat'a saldırması üzerine iki Türk hükümdarı karşı karşıya geldi.
- Yassı Çemen Savaşı (1230) sonucunda Celaledin Harzemşah yenildi.
- Bir yıl sonra Celaledin Harzemşah'ın ölümüyle Harzemşah Devleti yıkıldı ve Türkiye Selçuklu Devleti ile Moğollar komşu oldu.

Kösedağ Savaşı

- Yassı Çemen Savaşı ile oluşan Moğol tehlikesi yeni bir dönemin başlamasına Türkiye Selçuklu Devleti ile Moğollar'ın Kösedağ Savaşı'nda (1243) karşı karşıya gelmesine neden oldu.
- Savaşı Moğollar kazandı.
- Anadolu'daki tarım ve ticari hayat kesintiye uğradı. Anadolu Moğol istilasına uğradı.
- Türkiye Selçuklu Devleti yıkılış sürecine girdi, Anadolu'daki siyasi birlik bozuldu ve İkinci Beylikler Dönemi'ne girildi.

Kazanım: Türklerin Anadolu'yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz eder.

Anadolu'nun Anayurt Olmasındaki Adımlar

Aşağıdaki Etkinliği Yapınız.

	Anadolu'nun Yurt Olmasında Etkili Olan Gelişmeler	Malazgirt Savaşı	Miryokefalon Savaşı	Pasinler Savaşı
1	Anadolu'yu tanımamızı sağlayan ilk büyük mücadeledir.			
2	Anadolu'nun kapılarını Türklere açan savaştır.			
3	Avrupalılar, Anadolu'ya Türkiye demeye başladı.			
4	Bizans ile Büyük Selçuklu Devleti'nin ilk mücadelesidir.			
5	Bizans'ın Anadolu için ümidi biterken Türklerin Anadolu'daki hâkimiyeti kesinleşti.			

Haçlı Seferleri

- Türkler, yaptıkları birçok akınla Anadolu'yu kısa süre içerisinde İstanbul Boğazı'na kadar fethetmişti. Bizans İmparatoru I. Aleksi Komnen, ele geçirdikleri yerlerden Türkleri çıkarmak için harekete geçti.
- Bir taraftan Anadolu'ya sefer düzenlemesi için Avrupalıları kışkırtırken bir taraftan da Papa'dan yardım istedi.
- Bunun üzerine Papa II. Urban Hristiyan dünyasına sefer için çağrıda bulundu.
- Hristiyanların, Müslümanlar üzerine yaptıkları bu seferlere Haçlı Seferleri denir.
- Bu seferlere katılan Hristiyanlar, sefere çıkarlarken zırhlarına ve kalkanlarına, sırtlarına kırmızı birer haç işareti koydukları için kendilerine "Haçlı" denilmiştir.
- Haçlı Seferleri 11. Yüzyılın sonlarında başlayıp 13. yüzyıla kadar devam etmiştir.
- Toplam 8 Haçlı Seferi düzenlenmiştir.

Dini Nedenleri

1. Hristiyanlarca kutsal sayılan Kudüs, Antakya ve İznik'in Müslümanlardan geri alınmak istenmesi.
2. Papanın, sefere katılanlara cennet vaat etmesi.
3. İslâmiyet'in batıya yayılmasını engelleyerek Hristiyanlığı tekrar doğuya yayma düşüncesi.

Siyasi Nedenleri

1. Bizans'ın, Türklere karşı Papadan yardım istemesi.
2. Şövalyelerin ve asillerin macera arayışları.
3. Kralların ve senyörlerin topraklarını genişletme düşüncesi.

Ekonomik Nedenleri

1. Avrupa'nın fakirliği karşısında İslâm dünyasının zenginliği.
2. Fakir Hristiyan halkın bu seferlerle zengin olma düşüncesi.
3. Müslümanların kontrolündeki İpek ve Baharat yollarının kontrolünü ele geçirme düşüncesi.

Dini Sonuçları

1. Kiliseye ve din adamlarına olan güven ilk defa sarsılmaya başladı.
2. Kilise ve papalık ilk defa güç kaybetmeye başladı.
3. Avrupalılar İslâm medeniyetini yakından tanıdılar.

Siyasi Sonuçları

1. Anadolu'daki Türk ilerleyişi bir süre durdu.
2. İslâm dünyası Anadolu Selçukluları ve Eyyubiler etrafında toplandı.
3. Bizans'ın ömrü uzadı.

Ekonomik ve Kültürel Sonuçları

1. Doğu-Batı arasındaki ticaret gelişti.
2. Akdeniz kıyısındaki limanların önemleri arttı.
3. İslam ülkelerindeki fen ve teknik eserler Avrupalılarca öğrenilmeye başlandı.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin Katkıları

- Türkler Anadolu'ya hâkim olmak için Bizans Devleti ile mücadele etti.
- Anadolu toprakları üzerinde yapılan savaşlar nedeniyle Anadolu'da birçok yer tahrip oldu. Anadolu'yu yurt edinmek isteyen Türkler karşılarında harap olmuş şehirler buldu.
- Türkler, önce kırsal alanlara yerleşerek tarım ve hayvancılıkla uğraştı.
- Daha sonra tahrip edilen şehirleri onardı ve bu şehirlere yerleşti.
- Anadolu'da cami, medrese, darüşşifa, köprü, yol ve saraylar yaparak şehirleri inşa etti.
- Böylece Türkiye Selçuklu Devleti döneminde gerçekleştirilen kültürel faaliyetler Anadolu'nun Türkleşme sürecine önemli katkılarda bulundu.
- Türkiye Selçuklu Devleti, Moğolların baskısından kaçan Türk boylarını Anadolu'ya yerleştirdi. Bu boylara mensup olan Mevlana, Ahi Evran, Yunus Emre ve Hacı Bektaş-ı Veli gibi kişiler Anadolu'da sosyal, kültürel ve dinî alanda önemli çalışmalar gerçekleştirdi.
- Türkiye Selçuklu Devleti Dönemi'nde bilim ve sanata büyük önem verildi. Devletin başkenti Konya olmak üzere Sivas, Kayseri, Amasya ve Mardin gibi şehirlerde birçok medrese ve kütüphane inşa edildi.

- Medrese o dönemde insanlara eğitim hizmeti vermektedir. Medreselerde Kur'an-ı Kerim, hadis, kelam ve fıkıh gibi dinî bilim-lerin yanında matematik, tıp, felsefe gibi fen ve sosyal bilimler dersleri de okutulurdu. Buralarda eğitim alan insanlar Anadolu'nun yurt olarak benimsenmesi konusunda önemli katkılar sağladılar.
- Türkiye Selçuklu Devleti döneminde inşa edilen darüşşifa veya şifahane olarak bilinen mimari yapılar insanlara sağlık alanında hizmet vermektedir.
- Türbe ve kümbetler bu dönemde yapılmış önemli mimari eserlerdir.
- Türkiye Selçuklu Devleti döneminde Anadolu'da çok sayıda cami yapıldı.
- Bir caminin etrafında yapılmış medrese, şifahane, kütüphane, türbe, hamam ve imaret gibi değişik amaçlara hizmet eden yapılar topluluğuna külliye adı verilmektedir.

Etkinlik

Boşluk Doldurma

Türkiye Selçuklu Devleti Savaşında Moğollara kaybederek yıkılma sürecine girmiştir.

..... Savaşı ile Anadolu'nun bir Türk yurdu olduğu kanıtlanmış, Bizans'ın Türkleri Anadolu'dan atma ümidi kalmamıştır.

Avrupalı Hristiyanların bir araya gelerek, Müslümanlar üzerine düzenledikleri harekete denir.

Bizans İmparatorluğu ve Türkler arasında yapılmış tarihteki ilk savaş Savaşı'dır.

..... Savaşı'nın kazanılmasıyla Anadolu'nun kapısı Türklere açılmıştır.

Pasinler

Haçlı Seferleri

Kösedağ

Malazgirt

Artuklular

Miryokefalon

Ekstra Notlar

Bu konudan soru çıktı mı?

2012-2022 yılları arasında bu konudan toplam **11 SORU** çıkmıştır.

Tekrar ve Etkinlikler

Bu konuyu 2. Ünite 2 numaralı slayttan tekrar edip, slayt sonundaki etkinlikleri çözünüz. Öğretmeniniz Whatsap üzerinden gönderebilir.

Çıkmış Sorular- Günün Kavramları

Bu konunun çıkmış sorularına ve günün kavramlarına www.akmeseonur.com sitesinden ulaşabilirsiniz.

TİCARET YOLLARI

- Geçmişte birçok insan hayvancılık, tarım ve ticaret yaparak geçimini sağlamaktaydı.
- Eski dönemlerde insanlar hayvanları evcilleştirdikten sonra onlardan yararlandı.
- Yerleşik hayata geçildiğinde ise insanlar toprağı işlemeyi öğrendi. Tarım ürünleri yetiştiren insanlar kendi ihtiyaçlarını karşılamaya çalıştı.
- İnsanlar zaman içinde ürettikleri ürünlerin fazlasını başkalarıyla değiş tokuş ederek ticareti başlattı.
- Buna takas etme usulü adı verildi. Örneğin, bir kişi yetiştirdiği tavuğu başka birinde bulunan buğdayla takas ederek alışveriş yapardı.
- Tarihi ticaret yolları sayesinde insanlar arasındaki alışveriş hız kazandı. Bu nedenle ticaret yolları toplumlar arasındaki ilişkileri sadece ekonomik alanda değil siyasi ve kültürel alanda da etkiledi.

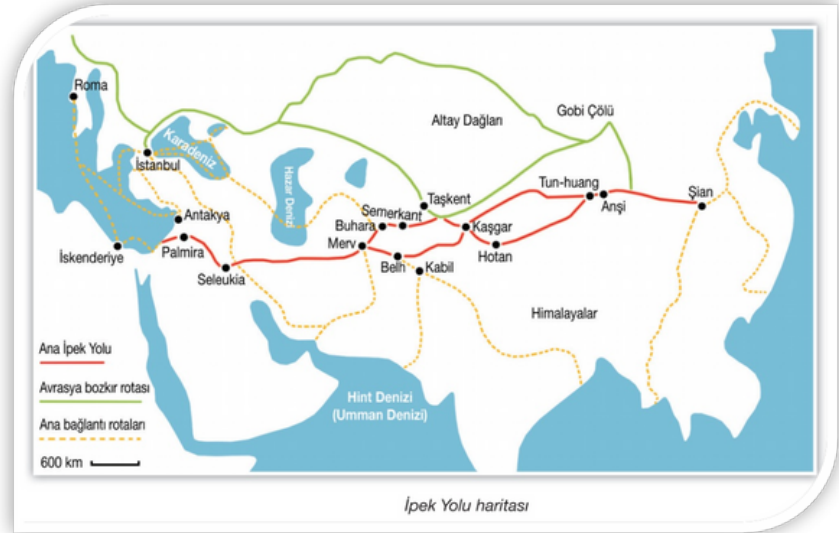
KRAL YOLU

- Lidya'nın Başkenti Sardes şehrinden başlayıp Mezopotamya'ya kadar uzanan ticaret yoludur.
- Bu yol sayesinde Lidyalılar diğer devletlerle etkileşim içine girmişler ve kültürel alanda gelişmişlerdir. Lidya Devleti kültür, ticaret ve bilimde ileriye gitmiştir.

İPEK YOLU

- İpek Yolu, Çin'in Şian şehrinden başlayıp Avrupa'ya kadar uzanan dünyaca ünlü bir ticaret yoludur.
- İpek Yolu üzerinde başta pek olmak üzere kâğıt, porselen, baharat gibi ürünlerin ticareti yapılırdı.
- Bu ticaret yolu üzerinde ulaşım kervanlarla sağlanmıştır.
- Kervanlar ile ticaret yapan kişilere tüccar adı veriliirdi.
- Bu tüccarlar İpek Yolu üzerinde sürekli hareket hâlinde oldukları için çeşitli ürünlerin yanında, geçtikleri yerlere kendi kültürlerini de taşırlardı.
- Osmanlı Devleti Dönemi'nde İstanbul fethedildikten sonra İpek Yolu'nun kontrolü tamamen Türklerin eline geçti.
- Ancak coğrafi keşiflerin yapılmasından sonra bu ticaret yolu eski önemini kaybetti.

BAHARAT YOLU

- Baharat Yolu, Hindistan'dan başlayarak Avrupa'ya kadar uzanan önemli bir ticaret yoludur.
- Bu yol sayesinde uzun yıllar boyunca Doğu'da üretilen baharatlar Batı'ya taşındı. Baharatlar doğu ülkelerinde eskiden beri kullanılırdı.
- Bunlar arasında tarçın, kakule, zencefil, karabiber, safran, nane, kekik, kırmızı biber, zerdeçal gibi ürünler bulunmaktaydı.
- Orta Çağ'da Avrupalı soyluların baharatları kullanmasıyla beraber baharatların ticari değeri arttı. Bu yüzden bir ticaret yolu kuruldu.
- Baharat ticareti uzun yıllar Müslümanlarla Venediklilerin elinde kaldı.
- Yavuz Sultan Selim döneminde ticaret yolunun kontrolü Osmanlı Devleti'ne geçti. Ancak coğrafi keşiflerin yapılmasından sonra Baharat Yolu eski önemini yitirdi.

Aşağıdaki Etkinliği Yapınız.

Aşağıda numaralar ile verilen ifadeleri, harf ile verilen ifadelerle eşleştiriniz.

1. Çin'in Xi'an (Şian) kentinden başlayıp, Karadeniz'in kuzeyinden ve Anadolu'dan Avrupa'ya ulaşan ticaret yoludur.
2. İpek Yolu hâkimiyeti için uzun yıllar Türkler'in mücadele ettiği millettir.
3. Hindistan, Kızıldeniz ve Mısır'dan Avrupa'ya uzanan ticaret yoludur.
4. İpek Yolu'nun geçtiği önemli bir merkezdir.
5. Türkler'in İpek Yolu'nun denetimini için iş birliği yaptığı devlettir.

- a) Baharat Yolu
- b) İpek Yolu
- c) İstanbul
- d) Bizans
- e) Çinliler

Bu konudan soru çıktı mı?

2012-2022 yılları arasında bu konudan toplam **1 SORU** çıkmıştır.

Tekrar ve Etkinlikler

Bu konuyu 2. Ünite 2 numaralı slayttan tekrar edip, slayt sonundaki etkinlikleri çözünüz. Öğretmeniniz Whatsap üzerinden gönderebilir.

Çıkmış Sorular- Günün Kavramları

Bu konunun çıkmış sorularına ve günün kavramlarına www.akmeseonur.com sitesinden ulaşabilirsiniz.

